

A

**XXXIII. Magyar Tudományos Akadémia
fejezet
2005. évi költségvetése**

Budapest, 2004. október

A Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban Akadémia) 2005. évi költségvetési javaslata magában foglalja az akadémiai intézmények, támogatott kutatóhelyek, központilag kezelt feladatok, valamint az OTKA Programok és az OTKA Iroda feladatai teljesítéséhez tervezett előirányzatokat, valamint az intézmények bevételeit.

I. Az előirányzatok alakulása

Az Akadémia 2005. évi kiadási előirányzata - a központi beruházásokkal együtt - 46.370,6 millió forint (ebből az OTKA Programok 5.700,0 millió forint), melyet 78,6 %-ban finanszíroz költségvetési támogatás. A 2005. évi javasolt kiadási előirányzat a módosított bázis előirányzathoz képest 7,2 %-os növekedést jelent. A 2004. évhez viszonyított 2005. évi támogatási összegek közötti eltérés a következő tételekből tevődött össze:

- Támogatás csökkentési intézkedések	-	1.516,3 millió Ft
- Egy havi külön juttatás visszapótlása	+	429,7 millió Ft
- Fejezeti kezelésű előirányzatok pályázati elbírálás miatti csökkentése	-	1.843,5 millió Ft
- Akadémikus választás 2004. évi többletének szintrehozása	+	60,0 millió Ft
- Illetményfejlesztés támogatása (ideértve a tiszteletdíjakat is)	+	1.028,2 millió Ft
- World Science Forum 2005. évi megrendezésére	+	100,0 millió Ft
- EU pályázatok saját részének biztosításához kiegészítő támogatás	+	1.500,0 millió Ft
Összesen	-	241,9 millió Ft

Az Akadémia vezetése elsődleges célnak tekinti, hogy az intézmények gazdálkodásánál az ésszerű takarékosági szempontok előtérbe kerüljenek, valamint a kutatási tevékenység eredményei mind a hazai, mind a külföldi pályázatoknál érvényesítésre kerüljenek. Ennek érdekében a kutatóintézeteknél

fel kell tárni azokat az eredményeket, melyek a nemzetgazdaság fejlődésében mind rövid, mind hosszú távon számításba jöhetnek.

Az Akadémia vezetésének ebben a nehéz gazdasági helyzetben is alapvető célkitűzése a kutatóhálózat megtartása, a fiatal kutatói utánpótlás nevelése, új kutatási feladatok és ennek hasznosításához szükséges új szervezeti keretek (pl. kutatóintézetek körüli kisvállalkozói kör) kialakítása.

Az Akadémia saját bevételi előirányzata 2005. évben 9.918,9 millió forint, melyből 7.318,9 millió forint az intézményeknél, 2.600,0 millió forint a fejezeti kezelésű előirányzatok között került megtervezésre a kapcsolódó kiemelt kiadási előirányzatokkal együtt, mivel jelenleg a bevételi előirányzatot 2005. évben majd teljesítő intézmény még nem ismert.

A bevételi előirányzatok megtervezése tényleges intézményi szerződéseken, nyertes, döntően külföldi pályázatokon alapult. A fejezeti kezelésű előirányzatoknál a 2004. évi várható helyzetet vette az Akadémia figyelembe.

**A fejezet
2005. évi előirányzatainak levezetése**

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett kölségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	47.339,1	10.645,5	36.693,6	5.884
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-1.516,3		-1.516,3	
Egy havi külön juttatás visszapótlása	448,2	18,5	429,7	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-1.843,5		-1.843,5	-44
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	-1.182,9	-1.182,9		
Szintrehozás (akadémikus választás miatt)	60,0		60,0	
Többletek felsorolása				
- illetmény fejlesztés	1.466,0	437,8	1.028,2	
- WSF 2005. évi megrendezése	100,0		100,0	
- EU pályázatok saját forrás kiegészítés	1.500,0		1.500,0	
Javasolt előirányzat	46.370,6	9.918,9	36.451,7	5.840

1. Szervezeti változások

Az Akadémia fejezet 2005. évben a vonatkozó kormányhatározat alapján a 2004. évben elrendelt szervezeti változásokat kívánja végrehajtani:

- a Földtudományi Kutatóközponton belül a Geodéziai Kutatóintézet gazdálkodási jogkörének részben önállóvá történő alakítása,
- a vári társadalomtudományi kutatóintézetek egyes gazdasági feladatainak további központosítása,
- a Doktori Tanács Titkárságánál a feladatokhoz optimálisan igazodó létszámstruktúra kialakítása,
- szakmai és gazdálkodási feladatok összevonása egyes nem kutatóintézeteknél.

2. *Döntési jogkörök*

A fejezettel kapcsolatos döntési jogköröket az 1994. évi XL. Akadémiai törvény 14 § (f) és 19 § (3) tartalmazza.

Az Akadémiai törvény alapján létrejött bizottságok, kuratóriumok a jogszabályi előírások, illetve belső akadémiai szabályok alapján folytatják tevékenységüket, és ennek megfelelően aktívan segítik az Akadémia vezetőinek döntéshozatali tevékenységét.

II. Költségvetési címenkénti indoklás

1. Cím 1. alcím: MTA Titkárság

Az MTA Titkárság 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	1.035,1	26,0	1.009,1	156
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-63,8		-63,8	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	19,2		19,2	
Egyéb szerkezeti változások				
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	52,0		52,0	3
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
- illetmény fejlesztés	49,5	12,3	37,2	
Javasolt előirányzat	1.092,0	38,3	1.053,7	159

A Titkárság- mint igazgatási szervezet- alapfeladatai közé tartozik:

- a Fejezet kezelésével kapcsolatos feladatok ellátási feltételeinek biztosítása, ezen belül a létszám - és személyi juttatási kerettel történő gazdálkodás,
- a tudós támogatással kapcsolatos operatív feladatok (akadémikusok tiszteletdíjának folyósítása, segélyezés stb.) ellátása, melynek előirányzata külön alcímen is bemutatásra kerül,

- köztisztviselői feladatok ellátása, (pályadíjak rendszere, bizottságok működtetése, közgyűlések lebonyolítása, hazai kutatás egészére kiterjedő feladatok stb.). A 2005. évi létszámnövekedés a számítástechnikai hálózat bővítésével kapcsolatos többlet feladatok ellátása miatt szükséges.

- az Akadémia Lakásépítési Alapjának kezelése.

A Titkárság 2005. évi kiadási előirányzata 1.092,0 millió forint, saját bevételi előirányzata 38,3 millió forint.

1.Cím 2. alcím: MTA Doktori Tanács Titkársága

**Az MTA Doktori Tanács Titkárságának
2005. évi előirányzatainak levezetése**

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	2.990,5	24,0	2.966,5	
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-1,1		-1,1	
Egyéb szerkezeti változások				
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	108,8		108,8	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
- illetmény fejlesztés	192,1		192,1	
Javasolt előirányzat	3.290,3	24,0	3.266,3	

A költségvetési alcím előirányzata a következő feladatok ellátását szolgálja:

- Az Akadémia doktora cím elnyerése érdekében benyújtott pályázatok elbírálása, gondozása a Kormány - többször módosított - 4/1995. (I. 20.) sz. rendelete, valamint az MTA Doktori Szabályzata alapján. E feladathoz kapcsolódóan a bírálóknak és a bírálóbizottság tagjainak közreműködői díjat, illetve bizonyos esetekben útiköltséget és napidíjat kell fizetni.
- A Tudományos Minősítő Bizottság jogutódjaként a folyamatban lévő doktori és kandidátusi ügyek lezárása a Kormány 55/1995. (V. 17.) sz. rendelete és az Ideiglenes szabályzat alapján. E feladathoz kapcsolódóan a bírálóknak

közreműködési díjat, és a bíráló bizottságok tagjainak bizonyos esetekben útiköltséget és napidíjat kell fizetni.

- A tudomány doktora, illetve az Magyar Tudományos Akadémia Doktora címmel rendelkezőknek tiszteletdíj folyósítása a - többször módosított - 4/1995. (I. 20.) kormányrendelet alapján történik egységesen 101.100 Ft összegben. Ez az összeg az 1995. január 1-je előtt nyugdíjba vonultak esetében – korábban megállapított nyugdíjkiegészítésre tekintettel – 97.100,- forint.
- Kandidátusi illetménykiegészítés fizetése az 55/1995. (V. 17.) kormányrendelet alapján 3.000 Ft összegben (öt éven keresztül).
- Bolyai János Kutatási Ösztöndíj kifizetése a 156/1997. (IX. 19.) kormányrendelet, és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata alapján. Az Ösztöndíj számítási alapja a 2005. évi költségvetési törvény szerint 113.200 Ft/fő/hó.

A bírálatért szakértői díjat, a szakértői kollégium tagjainak esetenként útiköltséget kell fizetni.

Az alcím 2005. évi kiadási előirányzata 3.290,3 millió forint, saját bevételi előirányzata 24 millió forint.

1. Cím 3. alcím: Akadémikusi tiszteletdíjak és hozzátartozói ellátási díjak

Az Akadémikusi tiszteletdíjak és hozzátartozói ellátási díjak 2005. évi előirányzatának levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	1.981,8		1.981,8	
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkenési intézkedések				
Egyéb szerkezeti változások				
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	-108,8		-108,8	
Szintrehozás	60,0		60,0	
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	133,0		133,0	
Javasolt előirányzat	2.066,0		2.066,0	

A költségvetési alcímen az akadémikusok és az ellátásra jogosult hozzátartozók tisztelet-, illetve ellátási díját tervezzük, illetőleg számoljuk el. Felhasználását kormányrendelet szabályozza. Az akadémikusi tiszteletdíj havi összege rendes tagság esetében 455.000 Ft, levelező tagságnál: 353.900 Ft.

Az alcím 2005. évi kiadási előirányzata 2.066,0 millió forint, saját bevételi előirányzattal nem rendelkezik.

2. cím: Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	18,4	2,2	16,2	2
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkenési intézkedések	-1,2		-1,2	
Egyéb szerkezeti változások				
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	0,6	0,2	0,4	
Javasolt előirányzat	17,8	2,4	15,4	2

A Magyar Tudományos Akadémia Közgyűlése 1992. májusában alapította meg a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiát. Az Akadémia létrehozásának célja az volt, hogy visszatérjenek az alapító Széchenyi István eredeti gondolatához, és a tudósok mellett ismét jelen legyenek az irodalom és a művészetek képviselői az Akadémián, a mai kor igényeinek megfelelően önálló, társult intézmény formájában. Ez azt jelenti, hogy a két Akadémia egymástól független, működésének elveit, szabályait önállóan állapítják meg, tagjait maguk választják, anyagi lehetőségeikkel önállóan gazdálkodnak, de mindkét részről kiküldött 2-2 tagú bizottságuk útján egymást kölcsönösen és rendszeresen tájékoztatják.

A megalakulást valamint az együttműködést rögzíti az Akadémia 1994. októberében elfogadott alapszabálya is. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia feladata, hogy az irodalmi és művészeti élet alapkérdéseit és meghatározó szellemi folyamatait állandó figyelemmel kísérje, az ezekkel kapcsolatos álláspontját, javaslatait a szellemi élet nyilvánossága elé bocsássa. Szorgalmazza a nemzeti kultúra részét képező művészeti hagyomány gondozását és közkinccsé tételét mind a közművelődés, mind pedig az oktatás terén. Támogatja és eszközeivel segíti az irodalmi és művészeti életben mutatkozó új, értékes törekvések megvalósítását. Pályamunkák, díjak rendszerével, felolvasó ülések, kiállítások,

szakmai találkozók, hangversenyek és viták rendezésével ösztönzi művészeti életünket.

A tagok a következő szakosztályokban működnek:

- Irodalmi szakosztály,
- Képzőművészeti szakosztály,
- Színház- és filmrendezői szakosztály,
- Zeneszerzői szakosztály.

A költségvetési cím 2005. évi kiadási előirányzata 17,8 millió forint, saját bevételi előirányzata 2,4 millió forint.

3. cím: MTA Könyvtára

Az MTA Könyvtára 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	509,9	36,0	473,9	115
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-34,4		-34,4	
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	-19,8	-19,8		
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	18,7	5,7	13,0	
Javasolt előirányzat	474,4	21,9	452,5	115

Az MTA Könyvtárát 1826-ban alapították. Országos tudományos könyvtár, az alap- és alkalmazott kutatások szakirodalommal való ellátására hivatott, nemzeti könyvtári funkciókat látja el.

Alapfunkciói:

- fő gyűjtőkörei: nyelv- és irodalomtudomány, ókortörténet, orientalisztika, „academica”, tudománypolitika, kutatómenedzsment, multi- és interdiszciplinális művek, a természettudományi alap kutatások munkái, reference és enciklopédikus irodalom,

- az MTA kiadványcsere központja,
- az MTA kéziratári és levéltári központja,
- a Keleti Gyűjtemény egyetemi oktatási szakirodalmi központja,
- szervezeti keretébe tartozik 1991. áprilistól a Lukács Archívum és Könyvtár,
- nem főhivatású kutatóhely,
- szakirodalmi informatikai szolgáltató és kutatóműhely.

Szolgáltatásai országos és nemzetközi jellegűek. A Könyvtár 2 milliós könyvtári egységet kitevő állománya tematikailag, nyelvileg, műfajilag a legjelentősebb az országban.

Az alaptevékenységen kívül több központi program által finanszírozott feladatokat is ellát. Vállalkozási feladatot nem végez.

A Könyvtár működőképességének biztosítása érdekében jelentős létszámcsökkentést kellett végrehajtani.

A Könyvtár 2005. évi kiadási előirányzata 474,4 millió forint, saját bevételi előirányzata 21,9 millió forint.

4. cím: MTA Matematikai és természettudományi kutatóintézetek

Az MTA Matematikai és természettudományi kutatóintézeteknek 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett kölségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	10.867,8	3.152,8	7.715,0	1.892
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-575,1		-575,1	
Egy havi külön juttatás visszafizetése	58,9	2,7	56,2	
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	623,2	623,2		1
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	5,1		5,1	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
- illetmény fejlesztés	401,1	192,3	208,8	
- EU pályázatok saját forrás kiegészítés	600,0		600,0	
Javasolt előirányzat	11.981,0	3.971,0	8.010,0	1.983

Az Akadémia 2002. novemberi Közgyűlésén elfogadta középtávú kutatási koncepcióját és kialakította szakmai prioritásait. A javasolt fő irányok:

- az életminőség javítását szolgáló orvosi, biológiai, kémiai és pszichológiai kutatások,
- környezet- és természetvédelemmel összefüggő kutatások,
- a mezőgazdasági termelőszerkezet javítását és az élelmiszer-előállítást szolgáló kutatások,
- az anyagi javak előállítását és gazdasági célok elérését szolgáló anyagtudományi, technológiai kutatások, anyag- és energiaforrások, hasznosítására irányuló kutatások,
- kommunikációs és információs rendszerek, technológiák és módszerek fejlesztését szolgáló kutatások,
- a magyar társadalom helyzete a rendszerváltást követően,
- stratégiai jelentőségű társadalmi kihívások,
- a magyar kulturális örökség feltárása, ápolása és értékelő bemutatása,
- jelentős hagyományokkal rendelkező új ismereteket nyújtó alapkutatások.

A hazai kutatások tervezésénél kiemelt figyelmet kellett fordítani azon kezdeményezésekre, amelyek az EU tudomány és technológia politikáját új alapokra helyezve közép- és hosszú távú programot fogalmazznak meg: „Az európai kutatási térség megteremtése” címmel. A nemzetközi trendekkel összhangban, a kellő súlyú kritikus tömeg és anyagi háttér figyelembe vételével és a témával kapcsolatos hazai érdekek alapján alakultak ki a következő kutatási célkitűzések:

Nanotechnológiai kutatások

A kutatás kettős. A nanobiotechnológia területén lehetőség van a molekuláris szintű kölcsönhatások közvetlen vizsgálatára., valamint biomolekulákból álló, különleges tulajdonságú komplex funkcionális rendszerek (pl. biochip-ek) építésére. A leginkább érintett tudományterületek a biofizika, biokémia, orvostudomány, biotechnológia és a molekuláris elektronika.

Az anyagtudományban egyik fő feladat nanoszerkezetű anyagok szerkezete, kémiai tulajdonságai, valamint reakciókészsége közötti kapcsolatok felderítése. A célkitűzés az ipar különböző területein használható katalizátorok, korrózióvédő bevonatok és polimer kompozitok hatékonyságának növelése nanoszerkezetű anyagokkal történő

felületmódosítással, valamint a korszerű funkcionális szerkezeti anyagok (bevonatok, vékonyrétegek, filmek, lézer-diódák) előállítását és alkalmazását megalapozó kutatások elvégzése. Másrészt többféle módszerrel (rétegleválasztás, ionimplantáció,...) előállított vékonyrétegek kutatása folyik, beleértve a képződési mechanizmusok atomi szintű értelmezését. Szén-nanocsövek speciális formáit ill. más fullerén-szerű anyagokat állítanak elő és vizsgálják. Az ion- és atomsugaras technikák alkalmazásával szilárdtestek (polimerek, fém-oxidok, fém-nitridek) felületének célirányos nanoméretű módosítása révén előnyösen változtatható meg a szerkezeti és funkcionális anyagok felületi összetétele, kémiai szerkezete, ezen keresztül a felhasználás szempontjából fontos (mechanikai, elektromos, optikai) tulajdonságai. A nukleáris anyagtudománynak, vagy nukleáris szilárdtestfizikának nevezett kutatási terület tematikája szerves fejlődés eredményeképpen az egyre kisebb méretek tartománya felé közelít. Ez azt jelenti, hogy témái egyre inkább kapcsolhatók a nanotechnikához, nanotechnológiához.

A kutatási programok kidolgozásában részt vesznek az SZBK Biofizikai Intézete, a KK Kémiai Intézete, a Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet, a Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet, a Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet, Atommagkutató Intézet, valamint több egyetemi támogatott tanszéki kutatóhely.

Információ technológia

Az *analogikai CNN* (Cellular Neural/nonlinear Network) továbbra is az információ hálózattechnológiai kutatásokban igen fontos kutatási-fejlesztési területet jelent. Alapvető szinten szükséges foglalkozni az analogikai téridőbeli számítógépek komplexitásával, az analogikai celluláris számítógépek fizikai implementálásával (pl. elektronikai, optikai), az analogikai celluláris algoritmusok elméletével, az integrált érzékelő-számító- értő és elemző rendszerekkel, valamint a multimodális fúzióval és a multi érzékelők integrációjával.

A korszerű tudományos kutatás egyre nagyobb igényeinek kielégítése csak a meglévő erőforrások összekapcsolása és hatékony, aktuális igények szerinti átcsoportosításával és felhasználásával lehetséges. A *Grid technológia* pontosan ezt a célt szolgálja. Cél, hogy hosszú távon bármilyen informatikai erőforrás, illetve szolgáltatás igény szerint elérhető legyen a magyar kutatók számára az interneten keresztül ugyanúgy, ahogy jelenleg a web szolgáltatások bárki számára elérhetők. A következő fontos témakörökben terveznek kutatást: információs rendszerek skálázhatósága, keresési mechanizmusok flexibilitása, Grid-rendszerek monitorozása, és grafikus programfejlesztés.

A jelenlegi Grid rendszerek kutatási fázisban vannak és ezek a kutatások kiemelt támogatást kapnak világszerte és specifikusan az EU 6. keretprogramjában. A Grid kialakítást célzó kutatások és fejlesztések fő irányai:

1. KlaszterGrid – nagyszámú nappal oktatásra használt klasztert kapcsolnak össze az éjszakai órákban és hétvégeken.
 2. SzuperGrid kiépítése – nagykapacitású magyar szuperszámítógépek és klaszterek összekapcsolásával.
 3. JiniGrid kiépítése – kísérlet a jól bevált Jini technológiára alapozott Grid rendszerekhez.
- Az **elosztott rendszerek** témakörben a kutatások a digitális könyvtári architektúrák és felhasználói interfészek, valamint az űrkutatásban és a teleoperációban használható elosztott tréningrendszerek architektúráinak és algoritmusainak továbbfejlesztése irányába hatnak. Fontos terület a **hálózati biztonság** kutatása, de ide sorolható a digitális képfeldolgozás, a digitális vízjel és aláírás kérdése is.

A kutatási témák vezető intézménye az MTA SZTAKI, részt vesz továbbá a Rényi A. Matematikai Kutatóintézet, a Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet és számos tanszéki támogatott kutatócsoport.

A jövő lehetséges energiaforrásai

A legígéretesebb jövőendő energiaforráshoz a kulcsot valószínűleg a magfizika, illetve annak alkalmazása szolgáltatja a magfúzió megszelídítése folytán. A magfúzió energiatermelésre való hasznosításán jelentős erők dolgoznak, már több évtizede. Az Európai Unió ma is kiemelten kezeli ezt a kérdést.

Résztvevő intézmények: KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet, Atommagkutató Intézet, KFKI Atomenergia-kutató Intézet.

Új ismereteket nyújtó alapkutatások

Jelentős szerepet kapnak a nemzetközi tudományos együttműködésekben kiemelkedő eredményeket elért alapkutatási, elméleti kutatási feladatok is. Egyre inkább előtérbe kerül az alapkutatási eredmények közvetlen gyakorlati hasznosításának kérdése. Az EU kutatáspolitikája is ezt a célt szolgálja.

Gyakorlatilag valamennyi intézetben vannak ilyen kutatások.

A matematikai és természettudományi kutatóintézetek 2005. évi kiadási előirányzata 11.981,0 millió forint, saját bevételi előirányzata 3.971,0 millió forint.

5. cím: Élettudományi kutatóintézetek

Az MTA Élettudományi kutatóintézeteknek 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	5.500,2	1.440,7	4.059,5	1.279
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-290,0		-290,0	
Egy havi külön juttatás visszafizetése	153,8	9,0	144,8	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások				
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	56,3	56,3		
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	83,2		83,2	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	218,2	99,7	118,5	
- EU pályázatok saját forrás kiegészítés	600,0		600,0	
Javasolt előirányzat	6.321,7	1.605,7	4.716,0	1.279

A 4. címnél már említett 2002. novemberi Közgyűlésen elfogadott középtávú kutatási koncepció és szakmai prioritások tartalmazták az élettudományi területhez tartozó fő irányokat is, melyek részleteiben a következők:

Genomikai kutatások

Az átöröklés mechanizmusainak, a genetikai kölcsönhatásoknak, a genetikai szabályozás törvényszerűségeinek tanulmányozása nélkülözhetetlen alapokat szolgáltat többek között az orvosi géntechnológia, a humán és állatgyógyászat, a gazdasági haszonnövények és állatok nemesítése számára. A genom programok lezárása megkívánja a genetikai kutatások elmozdulását a **funkcionális genomika** irányába, egyedi gének funkciójának megértése mellett, kooperáló géncsoportok vizsgálata kerül előtérbe. A funkcionális genomika alkalmazásával lehetővé válik a genetikai eredetű betegségek diagnosztizálása,

gyógyítása, környezeti tényezőknek, stresszhatásoknak és betegségeknek ellenálló szervezetek előállítása. Különösen fontos a mesterséges kromoszómabevitel kidolgozása, a kromoszómaképződés molekuláris mechanizmusainak feltárása. A kutatások átfogják a géntérképezés, a genomi DNS szekvenciák meghatározását, a nitrogénkötés genetikáját, a molekuláris immunogenetikát, az emlőssejt genetikát, és a fejlődés genetikai területét. A komplex életfolyamatok molekuláris alapjainak megértését a funkcionális **genomikai, proteomikai, bioinformatikai** és más módszerek együttes alkalmazásán alapuló multidiszciplináris kutatási potenciál kialakulása teszi lehetővé. A kutatási programok kidolgozásában részt vesznek az Szegedi Biológiai Központ intézetei, a Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet, a Mezőgazdasági Kutatóintézet, az Állatorvostudományi Kutatóintézet, valamint több egyetemi támogatott tanszéki kutatóhely.

Agykutatások

Magyarországon elsősorban a biológiai jelátviteli kutatások prioritása hangsúlyozható. Az élvonalbeli kutatásokat nemzetközileg az jellemzi, hogy az elsődleges (a sejtet kívülről érő jelet és a jelátvitel molekuláris mechanizmusát ugyanúgy követik, mint a sejtben belüli másodlagos hírvivő molekulák közvetítette jelenségeket. Vizsgálják a következményes gén-expressziós, transzkripciós ill. transzlációs változásokat (funkcionális genomika) és a mechanizmusok igazolására használják a genomika nemzetközileg elfogadott modelljeit is (pl. hibrid sejtvonalak, knock-out állatok). A hazai intézetek és csoportok jelentős része ebben dolgozik, a legújabbban előtérbe került proteomika (fehérjék, enzimfehérjék kölcsönhatásai, megjelenésük, eloszlásuk, lebomlásuk) módszereit is alkalmazzák.

A civilizáció fejlődésének jelen szakasza, az információs-robbanás globalizálódó világunkban radikális méretű változást indukál agyunk információs környezetében. Az agykutatás/gyógyszerkutatás fejlődése az egyetlen magyarázata annak, hogy nem kellett többszöröseire bővíteni a kórházakban a pszichiátriai osztályokat. Az agyra nehezedő evolúciós nyomás drámai megnövekedésének felismerése és hatékony kezelése minden nemzet saját feladata, és túlélésének, sikerességének záloga.

Az ideg- és elmebetegségek sokkal több tartós kezelést és szenvedést okoznak, mint valamennyi egyéb szervünk betegsége együttvéve. Ezen betegségek jelentős része fiatal korban kezdődik, és a teljes életen keresztül tart (pl. sclerosis multiplex), így kezelésének anyagi költségei és a szükséges emberi ráfordítás nagyobb terhet rónak a társadalomra és a családokra, mint a többi betegség összesen. Az idegrendszer-immunrendszer szoros kölcsönhatása is bizonyított, ami idegrendszerünk kóros működésére vezet vissza más

szerveink betegségeinek jelentős részét (köztük a rákot is), melyek szupresszálása az immunrendszer feladata lenne, de ami nem működik a megfelelő idegi impulzusok hiányában. Az idegrendszer betegségeiről és az immunrendszert irányító funkciójáról még mindig nem tudunk eleget ahhoz, hogy megnyugtató terápiás perspektívákkal rendelkezhetnénk a belátható jövőre nézve.

A kutatások kiterjednek az idegrendszer normális és kóros működésének pontos megismerésére, az idegrendszeri eredetű betegségek oki kezelésére. Feladat a káros környezeti hatások és az extrém terhelést jelentő információáradat okozta kóros pszichés reakciók megelőzése, gyógyítása (depresszió, alkoholizmus, drog függőség). Cél az immunvédekezés megismerése révén a szervezet kórosan megbomlott védekezési reakcióinak helyreállítása, támogatása (allergia, tumor). Fontos a szív és érrendszeri betegségekben fellépő szabályozászavarok megismerése révén azok kiküszöbölése (Magyarországon a korai halálesetek jelentős okozója).

A tanszéki akadémiai csoportok (56 db) közül a nagyobb rész 32 csoport a fenti általánosságban jelátviteli mechanizmusoknak hívható témakörben dolgozott, dolgozik. A terület vezető intézménye a Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet.

Precíziós gazdálkodási módszerek a mezőgazdaságban

A mezőgazdaság feladata kettős: a primér szervesanyagok, az alapvető élelmiszerek, állati takarmányok, valamint számos ipari alapanyag előállítása, valamint a megújuló energiaforrások egy részének előállítása, mégpedig egyre csökkenő területen. Feladata továbbá az ökológiai egyensúly megőrzése. Szerepe a természetvédelemben és a környezetvédelemben meghatározó. Ma a szárazföldi élővilág jelentős részének élőhelye van agroökológiai környezetben. Az agrotechnika célja ennek megfelelően kettős: minőségi tömegtermelés és fenntartható gazdálkodás.

E sokrétű feladat integrált módszerek és kutatási programok alkalmazását igényli. Ilyen – a biológiai alapok mellett – a GIS és GPS rendszerek, a precíziós gazdálkodási módszerek, a biometria, az agrárinformatika alkalmazása. A mezőgazdasági kémia fontos területe a szelektíven hatékony, bio-degradábilis növényvédő szerek kutatása. A termőföld feltételeken megújuló, véges erőforrás. Lényegében a világ élelmiszer termelésének alapja. Gazdasági és egyben tudományos szempontból a legnagyobb problémát egyrészt a talajdegradációs folyamatok jelentik, másrészt a talaj termékenységét gátló tényezők kialakulása. Ezek kutatása, folyamatainak és kölcsönhatásainak megismerése fontos feladat. Az agrártermelés racionalizálásának legperspektivikusabb területe a biológiai

alapok fejlesztése. A nemesítés fejlődését, a molekuláris állat- és növénynevelés bevezetését és ezzel a fajta-előállítás versenyképességének fenntartását alapozzák meg a molekuláris biológiai, genetikai és géntechnológiai kutatások. Ma a világ fontosabb élelmiszer alapanyagainak jelentős része transzgenikus növényfajták termeléséből származik. A géntechnológia szerepet kapott az állattenyésztésben, valamint a kórtani problémák leküzdésében is. A nemesítési-genetikai kutatások fontos területe a fenntartható növénytermesztési rendszerekben alkalmazható új génforrások előállítása, valamint egyes speciális tulajdonságok, így a gabonafélék nitrogén hasznosító képességének javítása. Az integrált termesztési feladatok középpontjában állnak az agroökológiai kutatások, valamint ehhez kapcsolódóan a globális klímaváltozás agroökoszisztémákra gyakorolt hatásának kutatása.

A kutatási témákban résztvevő intézmények az Állatorvostudományi Kutatóintézet, Földrajztudományi Kutatóintézet, Mezőgazdasági Kutatóintézet, Növényvédelmi Kutatóintézet, Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet, Szegedi Biológiai Központ intézetei, Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet, valamint több kutatócsoport.

Környezettudományok

A Föld életfenntartó működésében egyre növekvő problémák jelentkeznek. Sérült az életet védő ózonpajzs, bizonytalan kimenetelű globális klímaváltozás kezdődött. Erdőpusztulás, talajdegradáció, a vízkészletek állapotának romlása figyelhető meg. A globális változások mellett jelentős helyi és regionális környezeti károsodások súlyosbítják a helyzetet, melyek negatív irányban befolyásolják mind a gazdasági életet, mind pedig az emberek jóléti meghatározottságát. Mindezeknek megfelelően a környezettudomány kutatási prioritásai a következők: a Föld atmo-, hidro-, lito-, bio- és pedoszféra rendszerének tanulmányozása. A fenntartható fejlődés, az ökológiai szemléletű környezetgazdálkodás, az ökoszisztéma működésével összefüggésben történő kutatása. A biodiverzitás, az élő közösségek, a fajok és azok genetikai változatosságának feltárása, aktív megőrzése (génbankok), a diverzitás szerepének tisztázása a közösségek életében és megmaradásában. A természetvédelmi stratégiák kidolgozása, az erdőrezervátumok, a fenntartható mezőgazdaság ökológiai alapjainak kutatása, folyó- és állóvizeink állapotának feltárása, az ökológiai folyamatok megismerése. Szünbiológiai kutatások a szupraindividuális biológiai jelenségek vizsgálatára. A technológiai haladás következtében fellépő kihívás az ökológiai és ökonómiai optimumok megtalálása, amelyek a fenntartható fejlődés alapjai is egyben.

A globális témák mellett felértékelődik a regionális, lokális környezet védelme, illetve a környezetgazdálkodás. Egyre nagyobb jelentőséget kap a termelés gazdaságosságának és a környezeti kockázatok összefüggéseinek tanulmányozása, a környezetvédelmi analitika.

A kutatási témákban résztvevő intézmények az BLKI, FKK, KFKI, MKI, NVKI, ÖBKI, KKK, TAKI, SZBKI és a TKI kutatócsoportok.

Az élettudományi kutatóintézetek 2005. évi kiadási előirányzata 6.321,7 millió forint, saját bevételi előirányzata 1.605,7 millió forint.

6. cím: Társadalomtudományi kutatóintézetek

Az MTA Társadalomtudományi kutatóintézeteinek 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	4.454,5	731,0	3.723,5	1.028
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-250,1		-250,1	
Egy havi külön juttatás visszapótlása	80,6	4,8	75,8	
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	138,6	138,6		
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	278,8		278,8	4
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
- illetmény fejlesztés	199,6	75,9	123,7	
- EU pályázatok saját forrás kiegészítés	300,0		300,0	
Javasolt előirányzat	5.202,0	950,3	4.251,7	1.032

Az Akadémia társadalomtudományi intézetei a magyar társadalom létét és fejlődését érintő problémák tudományos kutatásával a magyar társadalom életének javítását, az ország előrehaladását szolgálják. A kutatóhálózat szakmailag felkészült a magyar társadalom stratégiai kérdéseinek tudományos, interdiszciplináris vizsgálatára, az intézeti kutatások – különösen az Európai Unió pályázati rendszerébe történő fokozatos bekapcsolódással – a nemzetközi mércék nyomása alatt mindinkább versenyképesekké válnak feladataik

megoldásában. E hálózatban meglévő szellemi kapacitások – a megfelelő feltételek esetén – a nemzet javára jelentős hatékonysággal hasznosulhatnak.

A **közgazdaságtudomány** terén tovább folyik a piacgazdaság és a magyar gazdaság működésének, a versenyképességét növelő lehetőségek vizsgálata. A *Közgazdaságtudományi Intézet* tevékenységének középpontjába a piacgazdaság és a társadalmi jólét, a magyar gazdaság működése, fenntartható növekedése és európai integrációja kérdéseinek vizsgálatát állítja. Kutatásaik kiterjednek a nemzetközi tőkepiacok és az eladósodottság problémáira, az áralakulásokat meghatározó tényezőkre egy optimális monetáris politika körvonalazása érdekében. A gazdasági folyamatok olyan oldalait vizsgálják, mint a gazdasági növekedés és az intézmények kölcsönkapcsolata, a nyugdíjrendszer munkapiaci (ellen)ösztönző hatásai, a technológia-átterjedés szerepe a vállalati hatékonyságban, amelynek célja egy dinamikus iparág-modell felvázolása, a tulajdonosváltás következményei, a hazai kockázati tőke-ágazat létrejöttének feltételei. A nemzeti innovációs rendszer kutatása a magyar rendszer erős és gyenge pontjait kívánja feltárni. Fontos elemzéseket folytatnak az EU csatlakozás gazdasági és szociális hatásairól, a foglalkoztatottság alakulásáról, a cigányság társadalmi helyzetéről, a magyarországi migrációról, amelyek a magyar társadalom nyitott kérdéseinek megoldását segíthetik elő, nemkülönben a magyar háztartások jövedelmi és kiadási egyenlőtlenségeinek és mobilitásának, továbbá a magyar mezőgazdaság nemzetközi versenyképességének vizsgálata. A magyar külgazdasági stratégia tudományos megalapozásához járul hozzá a *Világgazdasági Kutatóintézet*, amely vizsgálja a világgazdaság növekedését, ennek fő strukturális tényezőit és a középtávra szóló globális növekedés esélyeit. Ezen belül kiemelten figyelik a fő világgazdasági központok közötti erőviszony-változásokat, a nemzetközi tőkeáramlás trendjeit és a transznacionális társaságok világméretű tevékenységét. Azon fáradoznak, hogy feltárják a nemzetközi versenyképességet és a tőkevonzó képességet meghatározó tényezőket, illetve egy átfogó magyar integrációs stratégiát dolgozzanak ki és javaslatot tegyenek a külgazdasági kapcsolatok további alakítására.

A *Regionális Kutatások Központja* által végzendő *regionális kutatások* e tudomány önálló diszciplínaként való széles körű elismertetésén munkálkodva fokozottan vállalnak feladatot a térségi sajátosságok feltárásában és a területfejlesztések tudományos megalapozásában. Elemzik a nemzetközi funkciók szerepét a területfejlesztésben, a területfejlesztés intézményrendszerének változásait, a város és vidék kapcsolatrendszerét, a határ menti

kapcsolatok alakulását az EU-csatlakozást követő időszakban, a depressziós térségeket, valamint a társadalmi kohéziót meghatározó térségi mechanizmusokat. Programjuk kiemelkedő része a magyar városhálózat versenyképességével kapcsolatos problémák vizsgálata, továbbá a periféria és kistérségek, Magyarország vidék és birtokrendezési stratégiájának kutatása. Fontos feladatuk hazánk hosszú távú fejlesztési stratégiája tudományos megalapozásához való érdemi hozzájárulás.

A *jog és politikatudomány* terén a rendszerváltással lezajlott folyamatok és a jelenlegi átalakulások elemzése mellett a közép- és hosszú távú fejlődés tendenciáit vizsgáló stratégiai jelentőségű témák kutatása áll a középpontban. A *Jogtudományi Intézetben* az EU-konform jogalkotási és jogalkalmazási feladatokkal – köztük az EU tagsággal – kapcsolatos alkotmányos kérdések kutatása változatlanul nagy súllyal szerepel. Folytatódik a környezetvédelmi jog, a nemzetközi bűnügyi együttműködés, az emberkereskedelem problémáinak elemzése. Ezen kívül a gazdasági és magánjog olyan aktuális területeit vizsgálják, mint a sportjog, orvosi jog, családjog, házassági vagyoni jog, napirenden tartják az alapjogok és emberi jogok témakörét. Újabb kutatásokat kezdenek a jogértelmezés és jogrendszer témáiban. A *Politikai Tudományok Intézetében* folyó politikatudományi kutatásokban a hazai politikai rendszer átalakulási folyamatainak vizsgálatán (amely a politikai intézményrendszert, a magyar társadalom politikai tagoltságát, a választói magatartásokat, a polgárosodást és a politikai kultúrát érinti) és a politikaelméleti kutatásokon túl jelentős hangsúlyt kap az Európai Unió tagság elnyerése után a hazai és nemzetközi kapcsolatok elemzése, továbbá a biztonságpolitikai stratégiai kérdések vizsgálata. A 2002. évi felvétel nyomán újabb felvételre és annak feldolgozására kerül sor a *European Social Survey* keretében. Vizsgálják a hazai lakosság széles köreiben tapasztalható politikai közömbösséget, szisztematikusan elemzik a parlamenti vitanapok másfél évtizedes történetének tanulságait.

A *Szociológiai Kutatóintézetben*, mint a szociológia klasszikus akadémiai kutatási központjában folyó kutatások a változó magyar társadalom állapotának feltárására irányulnak. Vizsgálataik középpontjában áll az információs (tudásalapú) társadalom kialakulásának egyenlőtlenségi rendszere és értékrendje. Elemzéseket végeznek arról, hogy milyen (természeti, társadalmi-biztonsági) kockázatok jelennek meg az átalakuló társadalomban. Kutatják a globalizációs és információs társadalmi hatásokat a közép-európai kapcsolathálóban és azon belül a hazai társadalomban. Hozzájárulnak az EU

lisszaboni céljai megvalósításához szükséges magyar kompetencia „térkép” megalapozásához a kutatás-fejlesztés és az innováció területén.

A mai társadalmi átalakulások emberi tényezőinek problémáira, a szellemi haladás feltételeinek feltárására keresnek választ, az ember és a társadalom általános megismerését szolgálják a *filozófiai, pszichológiai és nemzeti-etnikai kisebbségi* kutatások. A *Filozófiai Kutatóintézetben* folytatódik a 21. századi tudomány rendszere projekt, amelynek keretében vizsgálják a diszciplinaritás, interdiszciplinaritás és multidiszciplinaritás kérdéskörét, a tudásterületek virtuális térben történő megjelenítésének és kapcsolatrendszerének problematikáját. Tovább építik a virtuális enciklopédiát mind a tartalom, mind a megjelenítés terén, valamint vizsgálatokat folytatnak a képek szerepéről a mobil információs társadalomban. Tartalmilag bővítik a virtuális egyetemet, amellyel jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy az intézetek kutatási eredményei minél szélesebb körben ismertté váljanak. A multidiszciplináris komplex művelődéstörténeti kutatás keretében a recepció és a kreativitás összefüggéseit vizsgálják a filozófia, jogtudomány, természettudomány, nyelvészet és a színház területén. A társadalomfilozófia területén a *társadalmi igazságosság és az európai identitás* kérdésköreiben folytatnak kutatómunkát. A *Pszichológiai Kutatóintézetben* a pszichofiziológiai és általános pszichológiai kutatások során vizsgálják a hallórendszerbe érkező hanginformációk rendszerezését, azonosítását, illetve szétválasztását, alapul véve a környezeti hatások agyi feldolgozását az agy fejlődésének korai szakaszában. A megismerési folyamatok pszichofiziológiája az agyi elektromos tevékenység idősebb kori jellemzőinek vizsgálatára helyezi a hangsúlyt, amelyek alapvetően meghatározzák a megismerési folyamatok és döntési folyamatok időskori változásait. A döntéseméleti kutatások bizonytalanságban történő az időskori kockázatszlelést vizsgálják, míg a szociálpszichológia területén folytatódnak a kutatások az élettörténeti elbeszélés narratív perspektívájának pszichológiai funkciójáról, érzelmi regulációjáról, valamint a szubjektív időélmény mintázatainak feltárásával a pszichikus trauma feldolgozási szintjeiről, valamint a drogmegelőzés területén a rizikótényezőkről, prevenciók szükségletekről és lehetőségekről. Vizsgálják a pszichoszomatikus betegségkategóriák átalakulását befolyásoló társadalomlélektani tényezőket, valamint hátrányos helyzetű társadalmi rétegek, illetve csoportok kognitív, személyiségbeli és környezeti akadályait. A kulturális pszichológiai kutatásokban a versengés jelenségének összehasonlító kutatását végzik. A fejlődés-lélektani vizsgálatok az öröklődés és környezet összefüggéseire irányulnak a gyermekkori figyelemzavar, illetve hiperaktivitás és az

ifjúkori drogfüggőség kapcsolatrendszerében, külön hangsúlyt fektetve e problémakör genetikai és pszichológiai kockázati tényezőire, valamint a csecsemőkori kötődés alakulásában. Mindezen témákkal jelentősen hozzájárulnak az idős és fiatalkorúan életminőségének javításához. A *Nemzeti-etnikai Kisebbségkutató Intézet* kutatásainak fókuszában a magyarországi nemzeti kisebbségeknek, a kelet-közép-európai roma közösségeknek, valamint a térségben élő magyar kisebbségi közösségek interetnikus viszonyainak, etnikai identitásuk változásának, a kisebbségi csoportok történeti és kulturális sajátosságainak vizsgálata áll.

A *humán tudományok* a hazai kulturális örökség, a nemzeti múlt nemzetközi összefüggésekbe illeszkedő feltárása és tudományos feldolgozása révén a mai kulturális viszonyok, a művelődés, az életminőség, az emberi kapcsolatok jobbításán munkálkodnak. A nemzetközileg elfogadott, egzakt tudományos módszerek alkalmazása épp a kultúrát érintő területeken jelentősen hozzájárulhat nemcsak ahhoz, hogy a magyar kulturális értékek nemzetközileg ismertebbekké váljanak, de ahhoz is, hogy a térségben jelen lévő nemzetek közötti feszültségek, indulatok mérsékeltebbé váljanak.

A magyar *irodalomtörténeti* és korszerű *irodalomtudományi* kutatások terén alapvetően fontos szerepet játszik az *Irodalomtudományi Intézet*, amelynek alapvető feladata, hogy a nemzetközi tudományos módszertan eszközeivel feltárja, rendszerezze és a digitális korszak követelményeihez igazodó technikával megőrizze és közzétegye a nemzeti (magyar és latin) írásbeli kultúrát és hagyományokat. Ezt szolgálják a textológiai munkálatok, a nagy nemzeti klasszikusok műveit feldolgozó és kiadó kritikai kiadások, a magyar irodalomtudomány és kritika történetét a 15. századtól a 20. századig feldolgozó kézikönyvek, valamint a szélesebb közönség számára is alapvető irodalomtörténeti kézikönyvek és lexikonok (Magyar Művelődéstörténeti Lexikon), könyvsorozatok. Az intézet kezeli Illyés Gyula hagyatékát.

A *zenetudományi* kutatások során *Zenetudományi Intézet* a magyar zenei kultúra kimagasló nemzeti és egyetemes jelentőségű műveit tárja fel, rendszerezi, dolgozza fel tudományos módszerekkel, és teszi közzé a hazai és nemzetközi szakma számára. A magyar zenetörténet különböző korszakaiból származó források felkutatása és digitális feldolgozása mellett az eredményeket különböző kiadványsorozatokban és kézikönyvben teszik ismertté. Az intézet több zenei gyűjteményt őriz, gondoz, gyarapít és dolgoz fel a legkorszerűbb tudományos módszerekkel: működteti a Népzenei Archívumot, a Néptánc Archívumot és a Keleti Népzenei Archívumot, s a nagy zeneszerző-egyénségek hagyatékai

közül itt találhatóak a Bartók és Dohnányi anyagi külön archívumokban. Folytatódik Bartók művei kritikai kiadásának elkészítése, a Magyar Népdalok Egyetemes Gyűjteményének, a Népzenei Típuskatalógusnak munkálatai, Erkel Ferenc műveinek kritikai kiadása, valamint a közép-európai gregorián- és antifónagyűjtemény készítése számítógépes feldolgozásban. Az intézet komoly nemzetközi és hazai tekintélynek örvendő tudományos műhely, amely a tudományos munka mellett élénk kapcsolatot ápol a zenei élet különböző területeivel.

A *Nyelvtudományi Intézet* tovább folytatja a magyar nyelv leíró nyelvtanának elkészítését a legújabb nemzetközileg elfogadott módszerek alapján, s eredményeit magyarul és angolul is megjelenteti. 2005-ben a fonológia/morfológia szintjén végzett kutatások és elemzések eredményei kerülnek a nemzetközi szakma elé. Nemzetközi együttműködésben tovább végzik az Uráli Etimológiai Archívum bővítését, a kisebb finn-ugor nyelvek szövegelemlekeinek lejegyzését, leíró és történeti vizsgálatát különböző nyelvi szinteken. A nyelvművelés és nyelvtörténeti munkálataival az intézet a magyar nyelvi kultúra megőrzésében, védelmében, megismertetésében is pótolhatatlan missziót tölt be. Folytak a munkálatok a magyar nyelv nagyszótárának létrehozása érdekében, 2005-ben elkészül a szótár első kötete. Az intézet több területen végez interdiszciplináris kutatásokat: a neurolingvisztikai és pszicholingvisztikai vizsgálatok a mentális nyelvtan architektúráját vizsgálja a különféle agyi, illetve fejlődési betegek (afázia, autizmus, időskori demencia stb.) alapján, s új kutatási programként feltérképezi a specifikus nyelvi zavarként (SLI) leírt nyelvfejlődési tünetegyüttest. Folytatódnak a romani és beás empirikus kutatások, a kétnyelvűség osztályozási lehetőségeinek, a nyelvcseré, a nyelvmegtartás, a nyelvi relativizáció elméletének és gyakorlatának, valamint a nyelvek veszélyeztetettsége fogalmának kutatásai. Tovább munkálkodnak a beás nyelv leíró nyelvtanának elkészítésén. A nyelvészeti innovációs területen kiemelkedőek a korpusz nyelvészeti kutatások: nemzetközi projekten belül végzik az *E-szókincs. Oktatási segédanyag a mai magyar irodalom szókincsének több szempontú vizsgálatához* című kutatást. Kiemelt terület még a magyar-angol gépi fordítási rendszer kifejlesztése, a morfológiai adatbázis és a Magyar Nemzeti Szövegtár elkészítése. Az intézet a magyar nyelvészet tudományos és információs központjának szerepét is ellátja, amelynek legfőbb eszközei a nyelvművelő közönségszolgálat és szakértői tevékenység végzése, az internetes nyelvészeti portál naprakész működtetése, valamint különböző hazai és nyelvészeti rendezvények szervezése.

A magyarországi **történelmi kutatások** egyik meghatározó műhelye a *Történettudományi Intézet*. Magyarország történetének valamennyi korszakára kiterjedő társadalom és

politikatörténeti alapkutatásokat a Kárpát-medence nem magyar népei történetére kiterjedő vizsgálatok egészítik ki, amelynek eredményei a gondozásukban megjelenő egyetemi tankönyvekben, kézikönyvekben, monográfiákban, rangos történeti folyóiratokban és a népszerű Historia című orgánumban látnak napvilágot. Kiemelt feladatként készíti az intézet a *Magyar történeti kronológiát*, valamint a szélesebb szakmai összefogással végzett forráskiadást: középkori uralkodói és családi oklevéltárak kiadását, a kora újkori Habsburg, erdélyi és magyar források szisztematikus feltárását, az osztrák-magyar közös minisztertanácsi jegyzőkönyvek és Kossuth iratainak sajtó alá rendezését, valamint Magyarország 20. századi külkapcsolati és 1945 utáni társadalomtörténeti dokumentumainak megjelentetését, valamint a 14 kötetesre tervezett *Magyarország a szovjet zónában. A rendszerváltástól az Európai Unióig* című forráskiadványt. Az archontológiai program keretében tízkötetes kézikönyv készül az egyes történeti korok meghatározó személyiségeiről, valamint közreadják az *Elbeszélő források Magyarország középkor- és kora újkori történetéről* szóló középkori országleírásait.

A nemzeti múlt feltárásával a nemzeti tudat korszerű alakításában vesznek részt az akadémiai intézeti keretekben folyó *régészeti, néprajzi és művészettörténeti kutatások* is. A *Régészeti Intézet* a Kárpát-medence és történetileg kapcsolódó vidékeinek régészeti vizsgálatát végzi, több esetben nemzetközi együttműködésben a neolitikumtól a késő középkorig terjedő időszakban. Fő feladatként végzik *Magyarország régészeti topográfiájának* elkészítését. Az őskori társadalom- és településrégészeti kutatások keretében az ország több lelőhelyén végeznek feltárásokat, dolgozzák fel a leleteket. A római kori régészeti kutatások a provincia településeinek keramikáját, terra sigillátáit vizsgálják, valamint az autópálya-építés révén új lelőhelyeket tárnak fel. Az avarok, magyarok és a környező népek 7-10. századi településtörténetének vizsgálatát nemzetközi együttműködésben végzik. A középkori kutatások elsősorban az Árpád-kori földvárak feltérképezésére és a településhálózat feltérképezésére helyezi a hangsúlyt. A régészet vizsgálatok számos természettudományi terület bevonásával folynak, az intézetben működő archeogenetikai laboratóriumban archaikus DNS-adatbázis létrehozásán dolgoznak. A feltárások mellett igen fontos feladata az intézetnek a leletanyagok és adatok megőrzése és védelme: a restaurálás, a leletanyagok helyreállítása, grafikakészítés és fotólaboratórium működtetése, s számítógépes adatbázis működtetése, karbantartása. A népi kultúra emlékeinek gyűjtésével és tudományos vizsgálatával és feldolgozásával járul hozzá a *Néprajzi Kutatóintézet*. Az intézet a folklórszövegek (mesék, mondák, egyéb

elbeszélő műfajok), a hitvilág és szokások forrásainak feltárását végzi, és kiépíti adatbázisukat. A tudományos elemzéseket és a forrásokat különböző kiadványsorozatokban jelentetik meg. Feldolgozzák a népi kultúra tárgyi és szellemi örökségét, s ezeket számítógépes adatbázisokba rendezik. A társadalomtörténeti kutatások nagy hangsúlyt fektetnek a rendszerváltás-kori paraszti kultúra- és gazdálkodásváltozás vizsgálatára, valamint elemzik a helyi társadalom alakulását. A tudományos eredmények publikálása mellett nagy hangsúlyt fektetnek a összefoglaló, szintetizáló munkák megjelentetésére is: rövidesen befejeződik a nyolckötetes *Magyar néprajz* kézikönyv megjelenése. A *Művészettörténeti Kutatóintézet* a magyarországi és magyar képzőművészeti munkák feltárásán, elméleti megalapozottságú feldolgozásán és adatbázisba rendezésén dolgozik. A régi magyar művészet területén a nemzetközi Zsigmond-kiállítás előkészítésén munkálkodnak, szfragisztikai, ikonográfiai, kodikológiai kutatásokat végeznek, s folytatják a barokk és klasszicista kerteket kutató interdiszciplináris programot. A 19-20. századi művészeti kutatások keretében kiemelkedő fontosságú a német-magyar építészeti kapcsolatok feldolgozása, a Mednyánszky- életmű bécsi bemutatásának előkészítése, a konceptuális művészetre, a műkereskedelemre vonatkozó kutatások, valamint az 1960-as évek művészetét vizsgáló projektum. A történeti megközelítésen túl fontos szerepet kap a művészetelmélet, a tudománytörténet és a szakértői tevékenység. Folytatódik a nemzetközi szakbibliográfia munkálataiban való részvétel, a műemléki topográfia készítése. Fontos feladata az intézetnek a fotótár anyagának digitalizálása, az intézeti adattár fejlesztése, karbantartása.

A társadalomtudományi kutatóintézetek 2005. évi kiadási előirányzata 5.202,0 millió forint, saját bevételi előirányzata 950,3 millió forint.

7. cím: MTA Területi Akadémiai Központok

Az MTA Területi Akadémiai Központjainak 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	242,3	45,9	196,4	59
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkenési intézkedések	-15,4		-15,4	
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	1,6	1,6		
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	26,3		26,3	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	7,5	3,0	4,5	
Javasolt előirányzat	262,3	50,5	211,8	59

A költségvetési cím előirányzatai a következő feladatok megvalósítását biztosítják.

A különböző időpontokban az Akadémia által létrehívott területi akadémiai bizottságok feladata az adott régióhoz tartozó tudományos tevékenység társadalmi, helyi erőkkel és eszközökkel való ösztönzése, támogatása, koordinálása: a területükön működő tudományos és tudományos érdeklődésű dolgozók összefogása, a fiatalok tudományos pályára kerülésének elősegítése, a tudományok művelésének hatékonyabbá tétele. Céljuk a regionális gazdasági, kulturális és egyéb tervek megvalósításának a tudomány eszközeivel való előmozdítása. A rendelkezésükre bocsátott eszközök felhasználásával anyagi és egyéb segítséget nyújtanak konferenciák szervezéséhez, tudományos eredmények publikálásához. Az európai uniós csatlakozási feltételek regionális teljesítése szempontjából döntő fontosságú feladat hárul rájuk a régió érdekeinek megfogalmazása, az értelmiség e célra való mozgósítása terén. A költségvetési címen belül öt vidéki nagyvárosban működő akadémiai bizottság és az operatív tevékenységet végző központok léte az adott

területi tudományos életben is változatlanul kiemelkedő jelentőségű, fenntartásuk a jövőben is elengedhetetlen.

A területi akadémiai központok az adott régiókban jelentős szerepet vállalnak az Akadémia köztestületi feladataiból.

A költségvetési címhez tartozó területi központok száma 5.

A költségvetési cím 2005. évi kiadási előirányzata 262,3 millió forint, saját bevételi előirányzata 50,5 millió forint.

8. cím: MTA kutatást kiszolgáló szervek

Az MTA kutatást kiszolgáló szerveinek 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	1.602,7	313,0	1.289,7	185
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-110,3		-110,3	
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	72,7	72,7		
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	152,3		152,3	-3
Szintrehozás (akadémikus választás miatt)				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés - WSF 2005. évi megrendezése - EU pályázatok saját forrás kiegészítés	31,0 100,0	12,7	18,3 100,0	
Javasolt előirányzat	1.848,4	398,4	1.450,0	182

A költségvetési címhez tartozó intézmények:

Kutatásszervezési Intézet

- A hazai és nemzetközi K+F információ gyűjtése, feldolgozása, közreadása, a hazai pályázati rendszer fejlesztése, korszerűsítése, a hazai tudományirányítás fejlesztése érdekében kutató tevékenység.

- Szakértői tevékenység, kutatásszervezési tanácsadás, elsősorban az akadémiai vezetők, testületek részére.
- Köztestületi munkában történő részvétel (tagnyilvántartás, választások lebonyolítása stb.).

Akadémiai Létesítmények Fenntartása és Üzemeltetése

Feladata az akadémiai Székház, a Nádor utcai irodaház, az Akadémia vendégházának és Tudós Kávézójának, a Budaörsi úti Irodaháznak, valamint a nem kutatóintézeti használatba adott ingatlanok működtetése, pénzügyi-számviteli, igazgatási, munkajogi, műszaki, tűz- és munkavédelmi feladatai továbbá a rendezvény szervezéssel járó technikai feladatok ellátása.

Nemzetközi Együttműködési Iroda

Tudományos egyezmények keretében történő utazások lebonyolítása, a kiutazók menetjegyének biztosítása és a fogadó partnerrel való egyeztetés, a beutazók számára a szállás, napidíj, belföldi közlekedés stb. biztosítása és kapcsolattartás a küldő féllel. Projekt témák keretében a Nemzetközi Együttműködési Iroda intézi a ki- és beutazásokat, a szállásbiztosítást, a konferenciákkal kapcsolatos gazdasági ügyeket. Gondozza a nemzetközi együttműködési megállapodásokból adódó feladatokat.

Nemzetközi tudományos együttműködés

Az Akadémia országos szintű nemzetközi tudományos együttműködésével kapcsolatos előirányzatokat tartalmazza. Ezek a következők:

- Az Akadémia több mint 60 kétoldalú nemzetközi tudományos együttműködési megállapodásának szervezése. Ennek keretében mintegy 1000 fő kiutazását és 900 fő fogadását kell biztosítani.
- Közel 1500 fő intézeti devizás kiutazás bonyolítása.
- Az Akadémia vezetői, illetve tudományos osztályai és kutatóhelyei külön meghívott vendégei fogadási feltételeinek biztosítása. (600-700 vendégnap)

- A nem kormányzati tudományos szervezetek részére tagdíj átutalása, illetve nyilvántartása. (200-250 szervezet nyilvántartása)
- Az Akadémia hazai nemzetközi tudományos rendezvényeinek szervezése, az ehhez nyújtott akadémiai pénzügyi támogatások allokálása.
- A World Science Forum megrendezésével kapcsolatos feladatok ellátása.

KFKI Telephelykezelő Intézet

Ez az intézmény kutatási feladatokat nem lát el, hanem a csillabérci kutatótelepen működő kutatóintézetek ingatlanait, közös létesítményeit kezeli, működteti.

Gépkocsi Szolgálat

A Szolgálat üzemelteti az akadémiai gépkocsiparkot, amely az akadémikusok és a Titkárság részére végez személyszállítási szolgáltatást.

A kutatást kiszolgáló szervek 2005. évi kiadási előirányzat 1.848,4 millió forint, saját bevételi előirányzata 398,4 millió forint.

9. cím: Támogatott Kutatóhelyek Irodája

A Támogatott Kutatóhelyek Irodájának 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	2.076,9	67,7	2.009,2	535
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-125,6		-125,6	
Egy havi külön juttatás visszapótlása	150,7	0,3	150,4	
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	-35,3	-35,3		
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	101,9	28,2	73,7	
Javasolt előirányzat	2.168,6	60,9	2.107,7	535

A 2005. év az új támogatási ciklus harmadik éve. A kutatócsoportok struktúrájában és számában jelentős változás nem várható, vagyis az AKT pályázati döntésének megfelelően 2005-ben is 171 támogatott kutatócsoport működik a hálózatban, ezek közül 58 a matematikai és természettudományok, 68 az élettudományok és 45 pedig a társadalomtudományok terén folytatja kutatómunkáját ebben a költségvetési évben.

A 2005. évi működés pénzügyi támogatási feltételrendszer az előzetes várakozások szerint a 2004. évi lehetőségekkel egyezik meg.

A ciklus korábbi éveivel hasonlóan 2005. évben is tendenciaként jelentkezik, hogy a kutatócsoporti pénzügyi támogatás több mint 90%-a bér és annak járulékai.

A kutatócsoportok kutatási feladataihoz szükséges pénzügyi forrásokat részben hazai, részben külföldi pályázatok révén nyerik el. Ezen forrásokból származó bevételek csökkenésével kell számolnunk, tekintettel arra, hogy 2004-ben még élő, nagy összegű NKFP és külföldi pályázatok döntő többsége 2004-ben zárul le. A kutatócsoportok ez évben is nagy számú pályázatot nyújtottak be mind hazai, mind külföldi forrásokra, azonban ezekre vonatkozó támogatási döntések még nem születtek meg, így a saját bevételek nagysága nem látható előre. A 2005. évi kutatócsoporti tevékenység eredményes végzéséhez alapvetően szükséges, hogy a benyújtott pályázatok alapján a csoportok további pénzügyi támogatást kapjanak.

A kutatócsoportok a pályázati tematikának megfelelően folyamatosan végzik kutató munkájukat és ez valósul meg 2005-ben is. A támogatott kutatócsoportok integráns részét képezik a befogadó intézmények adott szervezeti egységeinek, segítve ezzel az egyetemek, a főiskolák, közgyűjtemények kutatási céljainak hatékony megvalósítását. A 2005. évben is érvényesül az a gyakorlat, hogy a kutatócsoportokban dolgozó kutatók, a kutatási tevékenység mellett továbbra is aktívan vesznek részt a felsőoktatási oktatási munkában, mind a graduális képzésben, mind a posztgraduális képzésben, mind a doktori iskolák működtetésében.

Az Akadémia vezetésének elvárása szerint az egyes kutatócsoportok minden évben írásos beszámolót készítenek az elért kutatási eredményeikről a hazai és nemzetközi

tudományos kapcsolataik helyzetéről és nem utolsó sorban a kutatás eredményességét jelző publikációkról.

A hálózat működésének eddigi tapasztalatai továbbra is megerősítik, hogy a pályázati rendszer jól szolgálja a támogatott kutatóhálózat tudományos tervekhez történő alkalmazkodását és megújulását.

A támogatott kutatóhálózat eddigi eredményeinek megtartása, működésének és tevékenységének legalább szinten tartása szükségessé teszi a pénzügyi támogatás reálértékének megőrzését.

A 2005. év a kutatóhálózat és a ciklus szempontjából is egy sajtószerű évét jelent. Az év folyamán kerül előkészítésre a következő ciklusra kiírandó pályázati felhívás, mely várhatóan 2005. utolsó hónapjaiban közzétételre kerül. Ennek révén biztosítható a jelenlegi ciklus 2006-ban történő lezárása, a 2007. január 1-jétől az új ciklus indítása és az ebből adódó feladatok zökkenőmentes lebonyolítása.

A Támogatott Kutatóhelyek Irodájának 2005. évi kiadási előirányzata 2.168,6 millió forint, saját bevételi előirányzata 60,9 millió forint.

10. cím: MTA Jóléti intézményei

**Az MTA Jóléti intézményeinek
2005. évi előirányzatainak levezetése**

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	503,9	187,7	316,2	121
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-27,6		-27,6	
Egy havi külön juttatás visszapótlása	4,2	1,7	2,5	
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	-1,7	-1,7		-4
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	-52,6		-52,6	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	14,2	7,8	6,4	
Javasolt előirányzat	440,4	195,5	244,9	117

Az Akadémia jóléti létesítményei 6 üdülőt (ezek közül az egyik alkotóházi feladatokat is ellát) és egy óvoda-bölcsődét foglalnak magukba.

Az MTA üdülők létrehozásának és fenntartásának alapító okiratokban meghatározott célja

- az ún. „tudós” üdülők (Mátraháza, Balatonvilágos, Balatonalmádi) és az alkotóház (Erdőtarcsa) esetében az akadémikusok és a tudományos fokozattal rendelkezők, valamint hozzátartozóik, illetőleg

- az ún. „hivatali” üdülők (Mátrafüred, Siófok) esetében a kutatóintézetek, egyetemi támogatott kutatóhelyek és egyéb intézmények munkatársainak, valamint hozzátartozóiknak az üdültetése.

Ennek megfelelően a „tudós” üdülők és az alkotóház országos szerepkörűek, a „hivatali” üdülők elsődlegesen az Akadémia intézményeitől fogadnak beutaltakat.

Szolgáltatásaikra együttesen mintegy 15000 fő és családtagjaik jogosultak.

Az üdülői ingatlanok 1994. július 1. óta az Akadémia törzsvagyonának részét képezik.

Az alapító okiratok szerint az alaptevékenység mellett mind a 6 üdülő tevékenységi köre az alaptevékenység elsőbbsége és zavartalan biztosítása mellett kiterjed a külső étkeztetésre és vendéglátásra, amely korábban egyértelműen csak a szabad férőhelyekre vonatkozott.

Az üdülők az Akadémia által biztosított központi költségvetési támogatással és saját bevételeikkel gazdálkodnak. Bevételeiket – amelyek túlnyomóan a beutaltak által fizetett kedvezményes térítési díjből, valamint a külső (önköltséges) vendéglátásból és étkeztetésből tevődnek össze – működésük fenntartására fordítják.

Az üdülőket az igényjogosultak és közvetlen családtagjaik kedvezményes térítési díj ellenében vehetik igénybe. Az önköltség és a kedvezményes térítési díj különbözetét költségvetési támogatásként az Akadémia biztosítja, központi költségvetési támogatásból.

Az „Akadémiai Óvoda és Bölcsőde” alaptevékenysége:

- az akadémiai intézmények dolgozóinak 1,5-3 éves korú gyermekei bölcsődei, valamint 3-7 éves korú gyermekei óvodai nevelésének kedvezményes térítési díj mellett történő ellátása.

- az alaptevékenységi körbe tartozók elsőbbségének megtartásával – kiegészítő tevékenységként – szabad férőhelyeivel gazdálkodhat.

Az Akadémiai Óvoda és Bölcsőde ingatlana 1994. július 1. óta az Akadémia törzsvagyonának részét képezi.

A jóléti intézmények 2005. évi kiadási előirányzata 440,4 millió forint, saját bevételi előirányzata 195,5 millió forint.

11. cím: OTKA Iroda

Az OTKA Iroda 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	326,3		326,3	37
A makrogazdasági paraméterek tartásához szükséges támogatás csökkentési intézkedések	-21,7		-21,7	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	6,2		6,2	
Javasolt előirányzat	310,8		310,8	37

Az Iroda alapítása, jogállása

Az OTKA Irodát a tudományos kutatásért felelős tárca nélküli miniszter a 99/1990.(XII.3.) Kormányrendelet alapján, 1991. szeptember 1-i hatállyal alapította.

Az OTKA Iroda az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA Programok) működésével kapcsolatos technikai, pénzügyi, szervezési és adminisztratív feladatokat látja el. Az Iroda működési kiadásai – ideértve a pályázatokat véleményező szakértők tiszteletdíját is – az OTKA előirányzatát terhelik. Az OTKA Iroda 1996. január 1-jétől az MTA fejezetében szerepel.

Az Iroda önállóan gazdálkodó, központi költségvetési szerv, felügyeletét az MTA főtítkára látja el. Az Iroda működését az OTKA Bizottság elnöke irányítja, az Iroda vezetője és alkalmazottai tekintetében gyakorolja a munkáltatói jogokat. Az Iroda működését az OTKA-ról szóló 1997.évi CXXXVI. törvény, az OTKA Szervezeti és Működési Szabályzata és az Iroda Szervezeti és Működési Szabályzata szabályozza.

Az Iroda feladatai, kiadásai

- a pályázatok meghirdetése, fogadása, formai ellenőrzése, nyilvántartásba vétele,
- pályázatok elbírálásával kapcsolatos adminisztratív feladatok, pályázatok kiküldése zsűriknek, opponenseknek, listakészítés, döntés-előkészítés,
- pályázók kiértékelése, szerződéskötés lebonyolítása, ügyviteli feladatok ellátása,
- pályázatok támogatási összegének kutatóhelyre való utalása,
- éves- és zárójelentések pénzügyi ellenőrzése és a zsűrik opponensek részére szakmai ellenőrzésre való kiküldése,
- megbízási szerződések kiküldése, megbízási díjak kifizetése opponensek, szakértők, szakreferensek részére,
- a pályázatok témavezetőivel történő levelezés, tanácsadás,
- az OTKA Bizottság döntésétől függően a műszer- és könyvpályázatok keretében eszköz-, szoftverbeszerzések lebonyolítása külső szervezet bevonásával,
- szolgáltatások (bizottsági ülésekre terem, nyomdai kapacitás, postai szolgáltatás) biztosítása,
- pályázati űrlapoknak, rész- és zárójelentések nyomtatványainak, OTKA Hírlevélnek és kiadványoknak eljuttatása a pályázókhoz, intézményi vezetőkhez, bizottsági tagokhoz.

Az OTKA Iroda 2004. évi kiadási előirányzata 310,8 millió forint, saját bevételi előirányzata nem került megtervezésre.

12. cím: MTA Fejezeti kezelésű előirányzatok

A költségvetési cím az Akadémia központilag kezelt, döntő részükben testületi javaslatok alapján majd intézményekhez lebontásra kerülő előirányzatait tartalmazza.

A 2005. évre előirányzott kiadási összeg – beruházási előirányzattal együtt – 10.894,9 millió forint, melyből a bevételi előirányzat 2.600,0 millió forint.

A fejezeti kezelésű támogatási előirányzat 2005. évi részletezése a következő:

	2005. év millió forint
Felújítás	55,4
Egyéb központi beruházás	275,0
Tudós társaságok támogatása	25,3
Magyar Tudomány	19,0
Tudományos könyv- és folyóiratkiadás támogatása	150,0
Fiatalkutatók pályázatos támogatása	967,1
Nemzeti Stratégiai kutatások	54,0
Nagy Imre Emlékház működtetésének alapítványi támogatása	30,0
Határon túli magyar tudósok magyarországi kutatásainak támogatása	50,0
Arany János Közalapítvány támogatása	66,0
Főtitkári tartalék	1,8
OTKA kutatási témapályázatok	5.700,0
Bolyai ösztöndíj – Senior kutatók ösztöndíja	775,3
Szakmai feladatok teljesítése	126,0
Összesen:	8.294,9

Az egyes jogcímek indoklása

Felújítás

A Központi kezelésű felújítás 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett kölségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	470,7		470,7	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-415,3		-415,3	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	55,4		55,4	

Az Akadémia felügyelete alá tartozó költségvetési intézmények ingatlanainak és gép-műszer állományának részbeni felújítására az egyes címeknél megjelölt támogatáson túl 2005. évben 55,4 millió forint áll rendelkezésre. A már eldöntött felújítások kiadásai a megfelelő címen kerültek megtervezésre.

Beruházás

A Központi beruházás 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett kölségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	300,0		300,0	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-25,0		-25,0	
Egyéb szerkezeti változások				
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	275,0		275,0	

A Magyar Tudományos Akadémiánál megkezdett kutatóintézeti hálózat korszerűsítési folyamat a szokásosnál is jelentősebb beruházási igények kialakulásával jár együtt. Ennek oka, hogy a megmaradó, illetve az újonnan létrejött intézmények, kutatóközpontok felszerelése a legmodernebb berendezéseket és kutatási infrastruktúrát igényli, mivel csak így tudják a kutatók felvenni a versenyt a nemzetközi élmezőnyrel.

A kutatási célú gép- műszerbeszerzések tudományterületek részére rendelkezésre álló keret elosztását az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa hagyja jóvá, további – intézetekre történő – felosztásáról a tudományági kuratóriumok döntenek. A konkrét gép- műszer beruházások meghatározását a rendelkezésre álló kereten belül a kutatóintézetek igazgatói végzik. Ezzel a kialakult és szabályozott módszerrel érhető el az, hogy az Akadémia beruházásainak nagy részét kitevő műszerbeszerzések legjobban igazodjanak a kutatás folyamatos fejlődéséhez.

Fenti döntési mechanizmus miatt az Akadémia a 2005. évre rendelkezésre álló beruházási kerete jelenleg egy soron tervezhető.

A Magyar Tudományos Akadémia 2005. év beruházásaira **275,0 millió forint** áll rendelkezésre.

Tudós társaságok támogatása

A Tudós Társaságok 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	36,8		36,8	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-11,5		-11,5	
Egyéb szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások				
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás				
Szintrehozás (akadémikus választás miatt)				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés - WSF 2005. évi megrendezése - EU pályázatok saját forrás kiegészítés				
Javasolt előirányzat	25,3		25,3	

Az Akadémia több tudományos társaság szakmai tevékenységét támogatja. A 2005. év támogatási összege 25,3 millió forint, mely forrás a társaságok fennmaradását segíti elő.

Tudományos könyv- és folyóiratkiadás

A Tudományos könyv- és folyóirat kiadás 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	160,5		160,5	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-10,5		-10,5	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	150,0		150,0	

A Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény újlag megerősítette az Akadémiának azt a másfél évszázados, hagyományos „jogát és kötelezettségét”, hogy támogassa az új tudományos ismereteket közlő, új összefüggéseket feltáró munkákat, illetve az ilyen tanulmányokat közlő szaktudományos folyóiratokat. A tudományos könyv - és folyóirat támogatását - az egyes tudományos osztályok döntése alapján - az 1991-ben létrehozott Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság koordinálja, törekedve - az Akadémia Alapszabályával összhangban - az e célra elkülönített pénzügyi forrásokkal való hatékony gazdálkodás elősegítésére.

A tudományos könyv- és folyóirat kiadás 2005. évi támogatási előirányzata **150,0 millió forint.**

A Magyar Tudomány folyóirat támogatása

A Magyar Tudomány folyóirat támogatásának 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat				
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	19,0		19,0	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	19,0		19,0	

A Magyar Tudomány folyóirat támogatásának **2005. évi előirányzata 19,0 millió forint.**

Fiatalkutatók pályázatos támogatása

A Fiatalkutatók pályázatos támogatásának 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	1.187,0		1.187,0	475
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-273,0		-273,0	-45
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	53,1		53,1	
Javasolt előirányzat	967,1		967,1	430

Az 1992. évtől működő - 3 éves - pályázatos támogatási rendszer beváltotta a létesítéskori célkitűzéseit, segítségével sikerült a kutatói utánpótlást biztosítani. A társadalom számára hasznosítható eredmények elérése érdekében a fiatal kutatói

utánpótlás biztosítására, a 430 fő fiatal kutató pályázatos támogatására **2005. évre 967,1 millió forint** áll rendelkezésre.

Stratégiai kutatások

A Nemzeti Stratégia kutatásoknak 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	100,0		100,0	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-46,0		-46,0	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	54,0		54,0	

A Kormány 2174/1996.(VII.16.) Korm. számú határozata alapján a Magyar Tudományos Akadémia a következő témakörök kidolgozásához, feladatok megoldásához járul hozzá:

- az Európai Integrációhoz való csatlakozás,
- a gazdasági átalakulás társadalmi kihatásai,
- a modernizáció ágazati stratégiái és alternatívái,
- a magyarság képe a világban az ezredfordulón,
- a határon túli és a szórványban élő magyarság és a magyar állam, a Magyarok Kollégiuma.

A feladatok megvalósítása több munkacsoportban folyamatban van.

A felsorolt feladatok teljesítéséhez **2005. évben 54,0 millió forint** áll rendelkezésre.

Nagy Imre Emlékház működtetésének alapítványi támogatására

A Nagy Imre Emlékház működésének alapítványi támogatásának 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	46,5		46,5	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-16,5		-16,5	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	30,0		30,0	

A Nagy Imre Emlékház kialakítására és további működtetésének támogatására előzetes tárgyalások alapján az Akadémia kapott megbízást. A működtetésre és kutatásokra **2005. évre 30,0 millió forint** áll rendelkezésre.

Határon túli magyar tudósok magyarországi kutatásainak támogatása

A Határon túli magyar tudósok támogatásának 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	47,0		47,0	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	3,0		3,0	
Szintrehozás (akadémikus választás miatt)				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	50,0		50,0	

A Magyar Tudományosság Külföldön akadémiai program célja:

Az Akadémia teljes szellemi bázisával és tekintélyével közreműködik az ország előtt álló feladatok megoldásában. E kérdések egyike a mai globalizálódó világban a kisnyelvi kultúrák megmaradása. A kultúrnemzeti Akadémia fontos kérdésnek tekinti a határon túli magyarság és a hazai kisebbségek megmaradását, ennek érdekében tudományos törekvéseik támogatását.

Ebbe a körbe a következő feladatok tartoznak:

- A határon túli magyar tudományos kapcsolatok tartása, az intézményes együttműködés elősegítése, elsősorban a Kárpát-medencével,
- A projekttel kapcsolatos kiadási tevékenység finanszírozása, az intézményműködés támogatása,
- A határokon belüli nem magyar kisebbségi tudományosság támogatása.

Szervezete:

- Magyar Tudományosság külföldön elnöki bizottság, elvi kérdések megvitatása a határon túli magyar tudományossággal kapcsolatos akadémiai teendőkkel kapcsolatosan,
- Nyugat Magyar Tudományos Tanács elvi kérdések megvitatása a távolabbi, Európán kívüli tudományosság összehozása,
- Határon Túli Magyarok Tudományos Titkársága, a program akadémiai adminisztrációja.

A határon túli magyar tudósok kutatási támogatására 2005. évben 50,0 millió forint áll rendelkezésre.

Arany János Közalapítvány támogatása
Az Arany János Közalapítvány támogatásának
2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	100,0		100,0	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-34,0		-34,0	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	66,0		66,0	

A Kárpát-régió kisebbségkutató programjának alábbi feladatait az Arany János Közalapítvány látja el.

- Határokon túli ösztöndíjrendszer működtetése,
- Közalapítvány adminisztrációs és működési kiadásainak biztosítása.

Az Arany János Közalapítvány támogatására **2005. évben rendelkezésre 66,0 millió Ft áll.**

Intézményekhez le nem bontott bevételek

Intézményekhez le nem bontott bevételek
2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	4.618,5	4.618,5		
Szerkezeti változások - saját bevételekkel kapcsolatos változások	-2.018,5	-2.018,5		
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	2.600,0	2.600,0		

A 2005. évi saját bevételi előirányzatok kialakítását az Akadémia az intézményi a tényleges teljesítések figyelembe vételével tudta az intézményeknél végrehajtani.

Az Akadémia az intézményeknek már tovább nem adható előirányzatot – hasonlóan az előző évekhez – a fejezeti kezelésű előirányzatok között tervezte meg.

Ennek mértéke 2.600,0 millió forint.

Szakmai feladatok teljesítése

Szakmai feladatok teljesítésének 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	534,9		534,9	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-358,9		-358,9	
Egyéb szerkezeti változások				
- feladatváltozások miatti átcsoportosítás	-50,0		-50,0	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	126,0		126,0	

A szakmai feladatokon az olyan központosan finanszírozott feladatok kerülnek megrendelésre és intézményekkel közösen történő felhasználásra, amelyek kizárólag csak ebben a formában valósíthatók meg hatékonyan. Ilyen például az informatikai infrastrukturális feladatok ellátása.

Erre a feladatra támogatásként a **2005. évben 126,0 millió forint** áll rendelkezésre.

OTKA Programok

Az OTKA kutatási téma pályázatának 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	6.700,0		6.700,0	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-1.000,0		-1.000,0	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	5.700,0		5.700,0	

Az OTKA jogállása, jelentősége, szervezete

Az OTKA Bizottság az OTKA Programok 2005. évi költségvetéséből a következő kutatásokat támogatja:

- a folyamatban lévő, valamint a 2005-től induló új **kutatási** programokat,
- a **fiatal** kutatók ifjúsági kutatási pályázatait és az évente 70 kiváló fiatal kutató részére meghirdetett **posztdoktori** kutatási programokat,
- a folyamatban lévő, valamint a 2005-ben induló, a nemzetközileg elismert, szakmailag kiemelkedő, a tudományos utánpótlás nevelésében kiváló tudósok által vezetett **tudományos iskolák** kutatási programjait,
- az alapkutatások támogatására létrejött **nemzetközi** együttműködéseket és azok keretében végzett kutatásokat.

Az OTKA Programok 2005. évi előirányzata 5.700,0 millió forint.

Bolyai János Kutatási Ösztöndíj

A Bolyai senior kutatók ösztöndíjának 2005. évi előirányzatainak levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	869,9		869,9	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-133,9		-133,9	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása - illetmény fejlesztés	39,3		39,3	
Javasolt előirányzat	775,3		775,3	

A felső életkori határral korlátozottan megpályázható Bolyai János Kutatási Ösztöndíj bevezetése a K+F hálózat intézményeinek vezetői számára fontos ösztönzést ad és egyben lehetőséget jelent a kutatói közösség felfrissítéséhez.

A Bolyai ösztöndíjat a meglévő állásokat betöltő (illetve betöltési igénnyel rendelkező), 40 évnél nem idősebb, tudományos fokozattal rendelkező, vagy tudományos kutatásra alkalmasságát - a pályázati kiírás feltételeinek megfelelően - bizonyított személyek pályázhatják meg, legfeljebb három éves időtartamra. Tehát pályázhatnak tudományos munka elkészítésére a doktori képzésből életkori, foglalkozási vagy egyéb sajátosságok miatt kimaradt személyek is.

A Bolyai János Kutatási Ösztöndíjkeret **2005. évi előirányzata 775,3 millió forint.**

Fejezeti tartalék

A Fejezeti tartalék 2005. évi előirányzatának levezetése

millió forint

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Engedélyezett költségvetési létszámkeret (fő)
2004. évi eredeti előirányzat	57,0		57,0	
Fejezeti kezelésű előirányzatoknál a pályázatok elfogadásával összefüggő változások	-55,2		-55,2	
Szintrehozás				
Többletek felsorolása				
Javasolt előirányzat	1,8		1,8	

A fejezeti tartalék jogcímen előre nem látható feladatokra 2005. évre 1,8 millió forint került megtervezésre.

Budapest, 2004. október „ ”.

.....
Kroó Norbert
főtitkár

.....
Draskovics Tibor
pénzügyminiszter